

การพัฒนาแบบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา

Development of Tourism Collaboration Model in Lanna Civilization Tourism Development Region

ภavana โกมลนาค*

บุญสม วราเอกศิริ**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) กับชุมชน 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือ 3) วิเคราะห์และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความร่วมมือ และ 4) ศึกษาแนวทางและวิธีการสร้างความร่วมมือในพื้นที่กรณีศึกษา การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ลำปาง และลำพูน จำนวนตัวอย่างรวม 214 แห่ง แบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่น 95% วิเคราะห์สถิติโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวน และการถดถอยพหุคูณแบบสัมพัทธ์เชิงลึกถูกใช้เก็บข้อมูลในพื้นที่ อปท.เชียงดาว จ.เชียงใหม่, เทศบาลตำบลอุโมงค์ จ.ลำพูน และเทศบาลนครลำปาง จ.ลำปาง

ผลการวิจัยพบว่า อปท. 55.15% มีรายได้ 25.00-50.00 ล้านบาท โดยปัจจัยผู้บริหารท้องถิ่นมีความสำคัญระดับมากที่สุด ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท. กับชุมชน และตัวแปรย่อยส่วนใหญ่มีความสำคัญระดับมาก ทรัพยากรในชุมชน คนในชุมชน การเรียนรู้ร่วมกัน ผู้นำชุมชน การประสานงาน สามารถร่วมกันทำนายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท. กับชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.01$ ส่วนผู้บริหารท้องถิ่น สามารถร่วมกันทำนายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท. กับชุมชน

---

*นักศึกษาลัทธิศรัทธาปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ (2559)

**Ph.D. (Extension Education) Universiti Pertanian Malaysia. ปัจจุบันเป็น รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.05$ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า อบต.เชิงควา ขาดปัจจัยด้านทรัพยากรองค์กร แต่มีจุดเด่นด้านผู้นำชุมชน และการประสานงาน; เทศบาลตำบลโม่งค์ มีข้อด้อยในด้านทรัพยากรในชุมชน แต่มีจุดเด่นด้านทรัพยากรองค์กร; เทศบาลนครลำปาง เป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ แต่องค์กรเหล่านี้ต่างก็ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว การวิจัยครั้งนี้จึงสรุปว่าผู้นำชุมชน คนในชุมชน ทรัพยากรในชุมชน การประสานงาน การเรียนรู้ร่วมกัน และผู้บริหารท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในรูปแบบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อบต. กับชุมชนในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา

คำสำคัญ: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ชุมชน, ความร่วมมือ, การท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research were to 1) study tourism collaboration between local governments and communities 2) investigate factors influencing of collaboration 3) analyze and develop the relation model of factors affecting the collaboration and 4) study process and guidelines for collaboration in sample sites. This study was carried out on the basis of a quantitative and qualitative approach in Chiang Rai, Chiang Mai, Phayao, Lamphang, and Lamphun provinces. The sample group included 214 areas. The questionnaires reliability was 95%. Data analysis was using frequencies, percentage, mean, standard deviation variance and Multiple Regression Analysis. In-depth interviews were used as the data collection tool in Chiang Dao Subdistrict Administrative Organization, Chiangmai province; U-mong Subdistrict Municipality, Lamphun Province and Lamphang City Municipality, Lamphang province.

The results revealed 55.15% of local governments that received 25.00-50.00 million bahts per year. The community's resources, the community's members, the cooperative learning, the community's leaders, the collaborative management can predicted the tourism collaboration between local governments and communities with the statistically significant at 0.01 level ($P < 0.01$). And the organization's leader was statistically significant at 0.05 level ($P < 0.05$). In terms of quality, Chiang Dao SAO

were lacking of the organization's resources, meanwhile the community's leaders and their collaborative management leading were mostly observed. U-mong Subdistrict Municipality were hardly observed in the community's resources whereas more organization's resources. Lampang City Municipality directly affected their well-organized. But all of them were success in tourism management. The findings indicated that the leaders of community, the community's members, the community's resources, the collaborative management, the cooperative learning and the organization's leaders as major components of tourism collaboration model between local government and community in Lanna Civilization Tourism Development Region.

Keywords: Local Government, Community, Collaboration, Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งทำให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ผลงานวิจัยของ The World Travel and Tourism Council (WTTC) ร่วมกับมหาวิทยาลัย Oxford ในปี ค.ศ.2013 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลต่อการขยายตัวของ GDP ซึ่งคาดว่าจะในช่วงปี ค.ศ. 2014-2024 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจะเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 4.20 ของ GDP ต่อปี โดยในปี ค.ศ.2024 คาดว่าการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดการจ้างงานโดยตรงถึงร้อยละ 3.70 ของการจ้างงานทั้งหมด (Turner, 2014: 1) ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของไทยได้ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) เพื่อให้สอดคล้องกับ Agenda 21 ตามมติของที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UNCED) หรือ Earth Summit เมื่อปี ค.ศ. 1992 โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และความตระหนักในคุณภาพการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (Joint Staff Pension Fund, 2005) นอกจากนี้ ใน พ.ศ. 2558 การท่องเที่ยวถูกกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ และเป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย หรือ 2015 Discover THAINESS

ปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวชุมชนได้รับการส่งเสริมในหลายพื้นที่ ซึ่งหลายแห่งไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดแรงสนับสนุนอย่างต่อเนื่องที่จะผลักดันให้ถึงจุดที่

ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลจำนวนมาก และได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดย อปท. ในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ลำปาง และลำพูน 89.90% ได้รับงบประมาณมากกว่า 20.00 ล้านบาทต่อปี (สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น, 2556: 12-14) ซึ่งหาก อปท. ได้สร้างความร่วมมือกับชุมชนแล้ว จะทำให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อเป็นแหล่งสร้างงานสร้างรายได้ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของชุมชน

งานวิจัยด้านความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เน้นการศึกษาปัจจัยทรัพยากรชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก (พิฑูรย์ ทองใจ, 2558; ประโยชน์ สังกิ้น, 2558) และความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการกับชุมชน (คมลักษณ์ สงทิพย์, 2557) รวมถึงความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว (วรสุดา สุขารมณ, 2554) แต่กลับไม่พบว่ามีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีศักยภาพด้านงบประมาณกับชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างเจาะจง โดยเฉพาะในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบนซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ได้อีกจำนวนมาก จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท. กับชุมชนในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทของ อปท. และชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อพัฒนาความร่วมมือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานและทรัพยากรของ อปท. เป็นทุนสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวตามแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท. กับชุมชนในบริบทของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะคือ 1) ศึกษาสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว 2) ศึกษาสภาพความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว 3) วิเคราะห์และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว และ 4) ศึกษาแนวทางและวิธีการสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของความร่วมมือ

ความร่วมมือ 3 รูปแบบที่มักพบในสัมพันธระหว่างองค์กร ซึ่งได้แก่ Cooperation, Coordination และ Collaboration ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำเหล่านี้ในความหมายที่แตกต่างกัน

Miller (2009: 7) ได้กล่าวว่า “Collaborare” ได้ปรากฏครั้งแรกในพจนานุกรมภาษาอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. 1871 มีที่มาจากภาษาละตินว่า “Collaboratus” โดยมีรากศัพท์มาจากคำว่า “Co-” ที่มีความหมายตรงกับคำว่าร่วมกัน และ “Laborare” ที่มีความหมายว่าแรงงาน ซึ่งเมื่อนำสองคำมารวมกันจึงหมายความว่า การทำงานร่วมกัน หรือ ความร่วมมือในการทำงาน ทั้งนี้ Merriam-Webster’s Collegiate Dictionary (1966) ให้ความหมาย “Cooperation” คือการทำงานหรือการจัดการร่วมกันเพื่อเป้าหมายอย่างเดียวกัน “Coordination” คือการทำงานหรือการจัดการร่วมกันที่มีตำแหน่งหรือระดับเดียวกัน มีการนำเข้าอย่างเหมาะสมและกลมกลืน เพื่อเป้าหมายอย่างเดียวกัน และ “Collaboration” คือการทำงานร่วมกันโดยการแสวงหาความรู้หรือการเป็นภาคร่วมกัน

Mattesich, Murray-Close and Close (2001 อ้างโดย Joyce M. Czajkowski, 2007: 1) ได้ให้ความหมายที่ชัดเจนเพิ่มขึ้นว่า “Cooperation” คือความร่วมมือภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่ไม่เป็นทางการ ขาดการปฏิบัติภารกิจร่วมกัน รวมทั้งไม่มีโครงสร้างหรือการวางแผนร่วมกัน สำหรับ “Coordination” เป็นความร่วมมือซึ่งมีการวางแผนร่วมกัน การแบ่งปันทรัพยากร การกำหนดบทบาทที่เข้ากันได้ และการสื่อสารระหว่างกัน มีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายของทั้งสองฝ่าย แต่ละองค์กรยังคงเป็นอิสระจากกัน ส่วน “Collaboration” เป็นความร่วมมืออย่างเป็นทางการ มีการวางแผน การดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมถึงมีการประเมินผลร่วมกัน

Collaboration Handbook: Creating Sustaining and Enjoying the Journey โดย Winer and Ray (1994: 31) ได้กล่าวว่า “Cooperation” คือความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ ระยะเวลาความร่วมมือสั้น ไม่มีความชัดเจนของภารกิจและโครงสร้าง สำหรับ “Coordination” คือความสัมพันธ์ที่เป็นทางการที่มีระยะเวลายาวขึ้น มีการแบ่งปันแรงงานและทรัพยากร เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ส่วน “Collaboration” คือความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันที่ยาว กำหนดโครงสร้างการทำงาน แบ่งปันทรัพยากร และผลประโยชน์ร่วมกัน

ผู้วิจัยจึงได้สรุปคำนิยาม Collaboration เพื่อใช้ในการวิจัยว่า เป็นความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันขององค์กรผ่านการสื่อสาร เป็นข้อตกลงระยะยาวในการใช้ศักยภาพ และทรัพยากรร่วมกัน โดยมีการกำหนดภารกิจ โครงสร้าง ทีมงาน ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงาน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การประเมินผลร่วมกัน เพื่อความสำเร็จร่วมกันภายใต้ความเสี่ยงที่มีด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย

2. องค์ประกอบของความร่วมมือ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา องค์ประกอบความร่วมมือที่จะใช้ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1) ด้านการค้นหาปัญหา-สุทธิพันธ์ พรหมมา และมาโนช โลหเตปานนท์ (2555) ได้กล่าวในงานวิจัยเรื่อง ความร่วมมือในการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุกระหว่างผู้ว่าจ้างขนส่งและผู้ให้บริการขนส่ง เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อมูล ซึ่งเป็นความร่วมมือในการค้นหาปัญหา

2) ด้านการวางแผน -นักวิชาการหลายท่าน (พิฑูรย์ ทองฉิม, 2558; สุทธิพันธ์ พรหมมา และมาโนช โลหเตปานนท์, 2555; วรสุดา สุขารมณ์, 2554) ได้กล่าวถึงความร่วมมือในการวางแผน อย่างใกล้ชิดถึงกันว่าหมายถึง การวางแผนดำเนินกิจกรรมและกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน

3) ด้านการตัดสินใจ-สุทธิพันธ์ พรหมมา และมาโนช โลหเตปานนท์ (2555) กล่าวว่าความร่วมมือในการตัดสินใจจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน

4) ด้านการทำงานร่วมกัน-นักวิชาการจำนวนมาก (สุทธิพันธ์ พรหมมา และมาโนช โลหเตปานนท์, 2555; ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย, 2555; พิฑูรย์ ทองฉิม, 2558; วรสุดา สุขารมณ์, 2554) ได้ให้ความสำคัญกับความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน และกล่าวว่าเป็นความร่วมมือที่ครอบคลุมทั้งการปฏิบัติงาน การสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ ฟังพาดัสกัน การใช้ทรัพยากร และการตัดสินใจร่วมกัน

5) ด้านการประเมินผล-สุทธิพันธ์ พรหมมา และ มาโนช โลหเตปานนท์ (2555) มีความเห็นเช่นเดียวกับ พิฑูรย์ ทองฉิม (2558) และวรสุดา สุขารมณ์ (2554) โดยกล่าวว่าความร่วมมือในการประเมินผล หมายถึง ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล การปฏิบัติงาน และยอมรับในผลที่ถูกต้องประเมิน เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยได้นำมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (มปป.) รวมเข้าไว้ในองค์ประกอบหลักแต่ละด้าน จึงเป็นที่มาของ 20 ข้อคำถามที่ใช้วัดความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือที่จะใช้ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ปัจจัยภายในองค์กร, ปัจจัยภายในภาคี และปัจจัยดำเนินการ

1) ปัจจัยภายในองค์กร และ 2) ปัจจัยภายในภาคี- Thomson, Perry & Miller (2007) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Conceptualizing and Measuring Collaboration เพื่อพัฒนาและทดสอบความถูกต้องของการสร้างรูปแบบ พบว่านอกจากปัจจัยภายในองค์กรแล้ว มิติความร่วมมือที่สำคัญอีกด้านคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือภาคีความร่วมมือ ทั้งนี้ ยุพดี โสคติพันธุ์ และคณะ (2549) ได้กล่าวถึงปัจจัยภายในที่จำเป็นต่อความร่วมมือ ได้แก่ ผู้นำที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ การเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างความร่วมมือ ทรัพยากรและบุคลากรที่เพียงพอ เช่นเดียวกับนักวิจัยอีกหลายท่าน (พรนศัพีเชฐ แห่งหน และอิสรภัสร์ รินไธสง, 2557; วรสุตา สุขารมณ์, 2554; ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย, 2555; ดวงสมร ชาญกว้าง และวิฑูรย์ ประเสริฐเจริญสุข, 2554; ยุพดี โสคติพันธุ์, วิลาวัลย์ จอมทอง และ นงนุช บุญยัง, 2549) ซึ่งให้ความสำคัญกับผู้นำและทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัยภายในองค์กรและภาคี นอกจากนี้ งานวิจัยเรื่อง Transboundary Flood Management in the Rhine Basin: Challenges for Improved Cooperation ของ Becker, Aerts & Huitema (2007) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำท่วมในลุ่มแม่น้ำไรน์ บริเวณพรมแดนเนเธอร์แลนด์และเยอรมัน โดยอ้างตามกรอบแนวคิดของ Dieperink ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสถาบัน และปัจจัยทางการเมือง

3) ปัจจัยดำเนินการ -Thomson et al. (2007) กล่าวว่า ความร่วมมือประกอบด้วย มิติ โครงสร้างที่เกี่ยวกับการบริหาร และการกำกับดูแล ซึ่งกิตติศักดิ์ แสงทอง (2557) กล่าวถึงความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร ซึ่งนักวิจัยหลายท่านให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ร่วมกัน (กิตติศักดิ์ แสงทอง, 2557; พิชุรีย์ ทองฉิม , 2558) และความสัมพันธ์ทางสังคม (กิตติศักดิ์ แสงทอง, 2557; สันทนา กุลรัตน์, ยูพิน เดชะมณี และสุนันทา วิกุลเทวัญ, 2556)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรให้เหมาะสมกับงานวิจัยครั้งนี้ โดยจำแนกตัวแปรย่อยออกเป็น 9 ตัวแปร คือ ปัจจัยภายในองค์กร ประกอบด้วย รายได้ อปท., ผู้บริหารท้องถิ่น และทรัพยากร อปท. สำหรับปัจจัยภายในภาคี ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน, สมาชิกในชุมชน และทรัพยากรในชุมชน ส่วนปัจจัยดำเนินการ ประกอบด้วย การประสานงาน, การเรียนรู้ร่วมกัน และความสัมพันธ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ดังนี้

1. วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างรูปแบบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ พื้นที่รับผิดชอบของ อปท.ซึ่งมีสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอารยธรรมล้านนา รวม 475 แห่ง จากนั้นคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการของ Krejcie and Morgan กำหนดสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนตัวอย่าง 214 แห่ง จากนั้นจึงดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นช่วงชั้นตามสัดส่วนจังหวัด ได้จำนวนตัวอย่างคือ เชียงราย 53 แห่ง, เชียงใหม่ 79 แห่ง, พะเยา 28 แห่ง, ลำปาง 35 แห่ง, ลำพูน 19 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้คือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล โดยข้อคำถามด้านเพศ และตำแหน่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ ส่วนข้อคำถามด้านอายุ และระยะเวลาที่ทำงานในชุมชนเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน ประกอบด้วยข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 10 ระดับ จำนวน 9 ปัจจัยคือ รายได้ อปท. ผู้บริหารท้องถิ่น ทรัพยากร อปท. ผู้นำชุมชน คนในชุมชน ทรัพยากรในชุมชน การประสานงาน การเรียนรู้ร่วมกัน และความสัมพันธ์

ตอนที่ 3 ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วยข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 10 ระดับ

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

การหาค่าคุณภาพและความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า $IOC \geq 0.50$, ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha = 0.949 และค่าอำนาจการจำแนก = 0.350-0.829 แบบสอบถามจึงเหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้กำหนดให้หน่วยวิเคราะห์เป็นระดับพื้นที่ แต่รวบรวมข้อมูลตัวแทนขององค์กรและชุมชนในระดับบุคคลโดยในส่วน อปท. ได้ส่งแบบสอบถามเพื่อรวบรวมคำตอบจากผู้บริหารท้องถิ่น หรือปลัด หรือผู้อำนวยการกอง หรือเจ้าหน้าที่ จำนวน 1 ชุด และในส่วนของผู้ชุมชนจัดส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้นำชุมชน ซึ่งได้แก่ กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 ชุด รวมจำนวน 2 ชุดต่อพื้นที่ แบบสอบถามทั้งสิ้น 428 ฉบับ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลทางสถิติ คือ ข้อมูลเพศ และตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ความถี่ และร้อยละ ส่วนข้อมูลอายุ และระยะเวลาที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ ใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวน ค่าน้อยที่สุด และค่ามากที่สุด

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลรายได้ของ อปท. ประจำปี พ.ศ.2557 (สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น, 2558) มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวน ค่าน้อยที่สุด และค่ามากที่สุด จากนั้นจึงแบ่งเป็น 4 ช่วงรายได้ คือ รายได้น้อยกว่า 25 ล้านบาท; 25.01-50.00 ล้านบาท; 50.01-75.00 ล้านบาท และมากกว่า 75.01 ล้านบาท ส่วนปัจจัยผู้บริหารท้องถิ่น ทรัพยากร อปท. ผู้นำชุมชน คนในชุมชน ทรัพยากรในชุมชน การประสานงาน การเรียนรู้ร่วมกัน และความสัมพันธ์ จะถูกนำมาวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวน ค่าน้อยที่สุด และค่ามากที่สุด จากนั้นจึงจัดลำดับค่าเฉลี่ยรายชื่อในปัจจัยแต่ละด้าน และแปลความหมายโดยใช้ระดับคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ กำหนดระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ 8.21-10.00=มากที่สุด; 6.41-8.20=มาก; 4.61-6.40=ปานกลาง; 2.81-4.60=น้อย และ 1.00-2.80=น้อยที่สุด นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กฎการแปลค่าระดับความสัมพันธ์ Guildford's Rule of Thumb กำหนดระดับความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ออกเป็น 5 ระดับ คือ 0.90-1.00 =มากที่สุด; 0.70-0.89=มาก; 0.50-0.69=ปานกลาง; 0.30-0.49=น้อย และ 0.00-0.29=น้อยที่สุด จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Multiple regression ทดสอบสมมติฐาน และสร้างสมการพยากรณ์

2. วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่กรณีศึกษาแบบเจาะจง ซึ่งได้รับรางวัลในการคัดเลือกรุ่นแบบด้านการท่องเที่ยว พ.ศ. 2555 ซึ่งจัดโดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่

จำนวน 3 พื้นที่ ได้แก่ อบต.เชียงดาว อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ตัวแทน อปท. ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ นายนิวัตร จำปานายก อบต.เชียงดาว และนายประจักษ์ บุญเรือง รองนายก อบต.เชียงดาว ส่วนตัวแทนชุมชน ได้แก่ นายสุขเกษม สิงห์คำ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 14 บ้านหัวทุ่ง ;เทศบาลตำบลอุโมงค์ อ.เมือง จ.ลำพูน ตัวแทน อปท. ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ นางจันทร์เพ็ญ สุทธิจิระพันธ์ รองปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ และนางศิริขวัญ แก้วใจ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน ส่วนตัวแทนชุมชน ได้แก่ นางเสงี่ยม ปันไหว ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านฮ่องกอก และนางอัมพร อริยะ ประธานกลุ่มสานเสนาะแห่ง; เทศบาลนครลำปาง อ.เมือง จ.ลำปาง ตัวแทน อปท. ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ นางสาวนริศรา หงสกุล หัวหน้างานส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลนครลำปาง ส่วนตัวแทนชุมชน ได้แก่ นายประทีป เมืองแก่น ประธานชุมชนท่ามะโอ และนางสดศรี ชัดติวงศ์ คณะกรรมการถนนสายวัฒนธรรม รวม 10 ท่าน โดยมีข้อคำถามซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวระหว่าง อปท. กับชุมชน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วจำนวน 428 ชุด มาทำการวิเคราะห์ ด้วยวิธีการทางสถิติตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยตามลำดับ ดังนี้ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

1) รายได้ของ อปท. (B) จากข้อมูลรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2557(สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น, 2558) พบว่า อปท. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (55.15%) มีรายได้ 25.00-50.00 ล้านบาท

2) ปัจจัยที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์อื่นกับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ถูกนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายตามที่กำหนดในระเบียบวิธีวิจัย เมื่อกำหนดให้ LO = ปัจจัยผู้บริหารท้องถิ่น (LO1 = การให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว LO2 = ความสนใจด้านการท่องเที่ยว LO3 = แนวคิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว LO4 = การให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกัน LO5 = ความโปร่งใสในการทำงาน); RO = ปัจจัยทรัพยากร อปท. (RO1 = ความเพียงพอของพนักงาน RO2 = ความรู้ด้านการท่องเที่ยว RO3 = ความตั้งใจในการทำงานร่วมกับชุมชน RO4 = การสนับสนุนด้านเครื่องมือเครื่องจักร RO5 = การสนับสนุนด้านงบประมาณ); LC = ปัจจัยผู้นำชุมชน (LC1 = การให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว LC2 = ความสนใจด้านการท่องเที่ยว LC3 = แนวคิดการ

พัฒนาด้านการท่องเที่ยว LC4= การให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกัน LC5= ความโปร่งใสในการทำงาน); MC= ปัจจัยคนในชุมชน (MC1= การได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว MC2= ความเต็มใจต้อนรับนักท่องเที่ยว MC3= การเข้าร่วมประชุม MC4= ความยินดีร่วมจัดกิจกรรม MC5= ความยินดีให้ใช้สถานที่จัดกิจกรรม); RC= ปัจจัยทรัพยากรในชุมชน (RC1= ความสวยงาม/น่าสนใจของสถานที่ RC2= ความมีชื่อเสียงของสถานที่ RC3= ความพร้อมรับนักท่องเที่ยวของสถานที่ RC4= ความรู้ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม RC5= ความพร้อมจัดกิจกรรมของชุมชน); CM= ปัจจัยการประสานงาน CM1= ความกระตือรือร้นของผู้รับผิดชอบ CM2= ความพร้อมของการติดต่อผู้เกี่ยวข้อง CM3= ความรวดเร็วในการประสานงาน CM4= ความถูกต้องของข้อมูล CM5= ความสม่ำเสมอของการประสานงาน); CL= ปัจจัยการเรียนรู้ร่วมกัน (CL1= การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ CL2= การจัดประชุมแลกเปลี่ยนความเห็น CL3= การอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ CL4= การศึกษาดูงานด้านการจัดการท่องเที่ยว CL5= การปรับปรุงการทำงานร่วมกัน); R= ปัจจัยความสัมพันธ์ (R1= ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน R2= ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับคนในชุมชน R3= ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับผู้บริหารท้องถิ่น R4= ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารท้องถิ่นกับสมาชิกสภาท้องถิ่น R5= ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประสานงานกับผู้นำชุมชน) พบข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

ตัวแปร	$\bar{x}$	SD	ความสำคัญ	ตัวแปร	$\bar{x}$	SD	ความสำคัญ	ตัวแปร	$\bar{x}$	SD	ความสำคัญ
LO	8.23	1.565	มากที่สุด	RO	6.75	1.800	มาก	LC	7.58	1.477	มาก
LO1	8.08	1.631	มาก	RO1	6.61	2.040	มาก	LC1	7.55	1.479	มาก
LO2	8.06	1.543	มาก	RO2	6.68	1.732	มาก	LC2	7.40	1.447	มาก
LO3	8.00	1.583	มาก	RO3	7.93	1.482	มาก	LC3	7.28	1.486	มาก
LO4	8.35	1.547	มากที่สุด	RO4	6.66	1.682	มาก	LC4	7.64	1.479	มาก
LO5	8.65	1.519	มากที่สุด	RO5	5.85	2.064	ปานกลาง	LC5	8.01	1.493	มาก
MC	7.72	1.588	มาก	RC	7.16	1.748	มาก	CM	7.48	1.488	มาก
MC1	7.43	1.857	มาก	RC1	7.59	1.628	มาก	CM1	7.58	1.429	มาก
MC2	7.87	1.531	มาก	RC2	7.69	1.633	มาก	CM2	7.47	1.505	มาก
MC3	7.55	1.577	มาก	RC3	7.20	1.767	มาก	CM3	7.55	1.457	มาก
MC4	7.69	1.521	มาก	RC4	6.56	1.888	มาก	CM4	7.49	1.451	มาก
MC5	8.06	1.454	มาก	RC5	6.76	1.825	มาก	CM5	7.35	1.558	มาก

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว (ต่อ)

CL	7.16	1.646	มาก	R	8.18	1.265	มาก
CL1	7.50	1.533	มาก	R1	8.12	1.302	มาก
CL2	7.43	1.531	มาก	R2	8.16	1.204	มาก
CL3	7.12	1.708	มาก	R3	8.15	1.341	มาก
CL4	6.67	1.818	มาก	R4	8.23	1.295	มากที่สุด
CL5	7.08	1.642	มาก	R5	8.26	1.183	มากที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาสภาพความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน

การวิเคราะห์ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) และตัวแปรย่อย (Y1-Y20) โดยกำหนดให้ Y1 = การบรรจุโครงการในแผนชุมชน Y2 = การบรรจุโครงการในแผนพัฒนาสามปี Y3 = การบรรจุโครงการในข้อบัญญัติงบประมาณ Y4=ความร่วมมือวางกฎระเบียบ Y5=ความร่วมมือวางแผนกิจกรรมท่องเที่ยว Y6=ความร่วมมือแก้ไขปัญหาแหล่งท่องเที่ยว Y7=ความร่วมมืออนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว Y8 = ความร่วมมือนำส่งผู้ประสบอุบัติเหตุ Y9 = ความร่วมมือส่งเสริมอาหารปลอดภัย Y10=ความร่วมมือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน Y11 = ความร่วมมือในการส่งเสริมให้มีที่พัก Y12 = ความร่วมมือในการส่งเสริมมีคฤหาสน์ท้องถิ่น Y13 = ความร่วมมือในการส่งเสริมการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น Y14=ความร่วมมือในการตั้งจุดให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว Y15 = ความร่วมมือในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ Y16 = ความร่วมมือดูแลสภาพถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว Y17 = ความร่วมมือในการจัดห้องน้ำสาธารณะและที่จอดรถ Y18 = ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว Y19 = ความร่วมมือในการรักษาความปลอดภัย Y20 = ความร่วมมือในการประเมินผลการท่องเที่ยว จากนั้นจึงแปลความหมายตามที่กำหนดไว้ในระเบียบวิธีวิจัย พบว่าตัวแปรย่อยส่วนใหญ่ มีความสำคัญระดับมาก ยกเว้นความร่วมมือในการส่งเสริมมีคฤหาสน์ท้องถิ่น(Y12) ($\bar{X} = 6.35$; $SD = 2.158$) มีความสำคัญระดับปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท. กับชุมชน (Y) และตัวแปรย่อย (Y1-Y20)

ตัวแปร	$\bar{x}$	SD	ความสำคัญ	ตัวแปร	$\bar{x}$	SD	ความสำคัญ	ตัวแปร	$\bar{x}$	SD	ความสำคัญ
Y	7.12	1.783	มาก	Y7	7.21	1.660	มาก	Y14	6.78	1.997	มาก
Y1	7.73	1.631	มาก	Y8	7.53	1.985	มาก	Y15	6.91	1.889	มาก
Y2	7.71	1.506	มาก	Y9	7.27	1.808	มาก	Y16	7.50	1.560	มาก
Y3	7.43	1.646	มาก	Y10	7.58	1.426	มาก	Y17	6.93	1.850	มาก
Y4	6.74	1.794	มาก	Y11	7.00	1.815	มาก	Y18	6.91	1.820	มาก
Y5	6.81	1.799	มาก	Y12	6.35	2.158	ปานกลาง	Y19	7.25	1.755	มาก
Y6	6.90	1.758	มาก	Y13	7.28	1.952	มาก	Y20	6.64	1.843	มาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชนในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา

1) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ -ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์(X) กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) หรือตัวแปรเกณฑ์ พบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์=0.083-0.695 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ Y ต่ำสุด คือปัจจัยรายได้ อปท. (B) ($r=0.083$, $P<0.05$) ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ Y สูงสุด คือทรัพยากรในชุมชน (RC) ($r=0.695$, $P<0.01$) สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรพยากรณ์ (X) พบว่า $r=0.046-0.742$ โดยปัจจัยรายได้ อปท. (B) และการประสานงาน (CM) มีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุด ($r=0.046$, $P>0.05$) โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยทรัพยากรในชุมชน(RC) และปัจจัยการประสานงาน (CM) มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด($r=0.742$, $P<0.01$) ดังแสดงในตารางที่ 3 จากนั้นแปลความหมายของค่าความสัมพันธ์โดยใช้ Guildford's Rule of Thumb ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบวิธีวิจัย พบว่าส่วนใหญ่แสดงความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและมาก ($r=0.41-0.90$) ยกเว้นรายได้ อปท. (B) กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท. กับชุมชน (Y) ($r=0.083$) และรายได้ อปท. (B) กับตัวแปรพยากรณ์ (X) ทุกด้าน ($r=0.046-0.129$) แสดงความสัมพันธ์ระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) กับตัวแปรเกณฑ์ (Y)

Correlations

		Y	B	LO	RO	LC	MC	RC	CM	CL	R
Pearson	Y	1.000	0.083	0.561	0.519	0.625	0.692	0.695	0.658	0.621	0.483
Correlation	B		1.000	0.088	0.098	0.055	0.087	0.129	0.046	0.055	0.048
	LO			1.000	0.473	0.668	0.597	0.542	0.467	0.497	0.521
	RO				1.000	0.524	0.570	0.564	0.639	0.548	0.389
	LC					1.000	0.654	0.600	0.525	0.546	0.480
	MC						1.000	0.741	0.720	0.604	0.520
	RC							1.000	0.742	0.626	0.445
	CM								1.000	0.660	0.459
	CL									1.000	0.546
	R										1.000

2) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation: R) -การวิเคราะห์โดยวิธี Stepwise พบว่าตัวพยากรณ์ที่ดีซึ่งสามารถพยากรณ์ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) คือ ปัจจัยทรัพยากรในชุมชน (RC) คนในชุมชน (MC) การเรียนรู้ร่วมกัน (CL) ผู้นำชุมชน (LC) การประสานงาน (CM) และผู้บริหารท้องถิ่น (LO) สหสัมพันธ์พหุคูณ $R=0.782$ และอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 61.20 ($R^2=0.612$)

3) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์(X) ที่ดีที่สุด -ตัวแปรพยากรณ์ 5 ตัวแปรคือ ทรัพยากรในชุมชน(RC) คนในชุมชน(MC) การเรียนรู้ร่วมกัน(CL) ผู้นำชุมชน (LC) การประสานงาน(CM) สามารถร่วมกันทำนายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน(Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.01$) ส่วนตัวแปรพยากรณ์ 1 ตัวแปรคือ ผู้บริหารท้องถิ่น (LO) มีอิทธิพลทางบวกโดยสามารถร่วมกันทำนายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่าค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.219, 0.178, 0.150, 0.163, 0.143 และ 0.086 ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรนี้สามารถอธิบายการผันแปรของความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) ได้ร้อยละ 61.20 ($R^2=0.612$) ดังตารางที่ 4 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y}=3.330 + 0.769$ (RC) + 0.673 (MC) + 0.548 (CL) + 0.659 (LC) + 0.550 (CM) + 0.335 (LO) และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = 0.219$ (RC) + 0.178 (MC) + 0.150 (CL) + 0.163 (LC) + 0.143 (CM) + 0.086 (LO)

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ (X) ที่ดีที่สุด กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท. กับชุมชน (Y)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-value
	b	Std. Error	β		
6 (Constant)	3.330	5.660		0.588	0.557
RC	0.769	0.184	0.219	4.173	0.000**
MC	0.673	0.202	0.178	3.336	0.001**
CL	0.548	0.159	0.150	3.450	0.001**
LC	0.659	0.186	0.163	3.536	0.000**
CM	0.550	0.199	0.143	2.768	0.006**
LO	0.335	0.168	0.086	1.990	0.047*
a=3.330 R=0.782 R ² =0.612 SE _{est} =16.709 F=110.710**					

หมายเหตุ * = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P<0.05) และ ** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (P<0.01)

5) การทดสอบสมมติฐาน-พิจารณาจากข้อมูลความสัมพันธ์จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังนี้

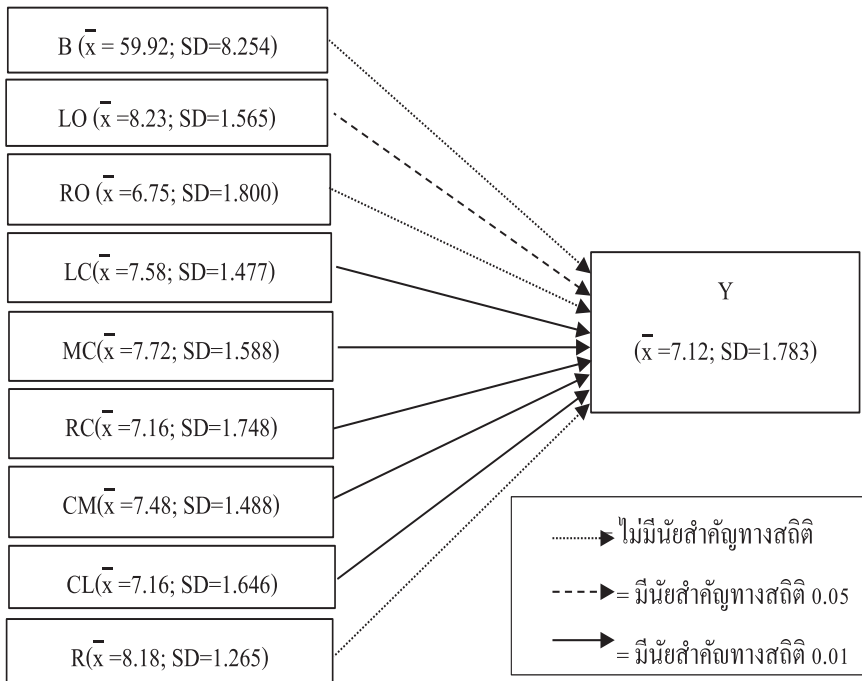
ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานตัวแปรพยากรณ์ (X) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์ (Y)

สมมติฐาน	ตัวแปรพยากรณ์ (X)	ผลทดสอบ	การแปลผล
1	รายได้ อปท. (B)	ยอมรับ H_0 ปฏิเสธ H_1	รายได้ อปท. (B) <u>ไม่มีความสัมพันธ์</u> กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท. กับชุมชน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (P<0.05)
2	ผู้บริหารท้องถิ่น (LO)	ปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1	ผู้บริหารท้องถิ่น (LO) <u>มีความสัมพันธ์</u> กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (P<0.05)

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานตัวแปรพยากรณ์ (X) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์ (Y) (ต่อ)

สมมติฐาน	ตัวแปรพยากรณ์ (X)	ผลทดสอบ	การแปลผล
3	ทรัพยากร อปท. (RO)	ยอมรับ H_0 ปฏิเสธ H_1	ทรัพยากร อปท. (RO) <u>ไม่</u> มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ($P<0.05$)
4	ผู้นำชุมชน (LC)	ปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1	ผู้นำชุมชน (LC) <u>มี</u> ความสัมพันธ์กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ($P<0.01$)
5	คนในชุมชน (MC)	ปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1	คนในชุมชน (MC) <u>มี</u> ความสัมพันธ์กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ($P<0.01$)
6	ทรัพยากรในชุมชน (RC)	ปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1	ทรัพยากรในชุมชน (RC) <u>มี</u> ความสัมพันธ์กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ($P<0.01$)
7	การประสานงาน (CM)	ปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1	การประสานงาน (CM) <u>มี</u> ความสัมพันธ์กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ($P<0.01$)
8	การเรียนรู้ร่วมกัน (CL)	ปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1	การเรียนรู้ร่วมกัน (CL) <u>มี</u> ความสัมพันธ์กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ($P<0.01$)
9	ความสัมพันธ์ (R)	ยอมรับ H_0 ปฏิเสธ H_1	ความสัมพันธ์ (R) <u>ไม่</u> มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ($P<0.05$)

โดยสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) กับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y)

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ระบุปัญหาอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว 7 ประการ คือการขาดงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ระเบียบราชการและข้อจำกัดของหน่วยงานตรวจสอบยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสนับสนุนงบประมาณของ อปท., การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญ, แหล่งท่องเที่ยวไม่น่าสนใจหรือแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น เช่น กรมป่าไม้ หรือกรมศิลปากร, ความพร้อมด้านเวลาของคนในชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรม, การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การประชาสัมพันธ์ และปัญหาความสัมพันธ์ซึ่งมักมีสาเหตุจากความขัดแย้งทางการเมือง

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การศึกษาแนวทางและวิธีการสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชนซึ่งเป็นกรณีศึกษาในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน ซึ่งได้รับรางวัลหมู่บ้านต้นแบบด้านการท่องเที่ยว พ.ศ. 2555 จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งรางวัลดังกล่าวนี้ไม่ได้ถูกประเมินภาพความสำเร็จจากรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว แต่ได้รับการประเมินคุณค่าของวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของสังคม เพื่อเป็นตัวอย่างแก่พื้นที่อื่นนำไปปรับใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ผลการศึกษาในครั้งนี้ จึงเป็นรูปแบบการพัฒนาความร่วมมือเพื่อสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผลการศึกษาพบว่าแต่ละพื้นที่มีลักษณะการดำเนินงานที่มีลักษณะ ดังนี้

1) อบต.เชียงดาว อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ –แม้ว่ารายได้ของ อปท. (B) และ ทรัพยากร อปท. (RO) จะมีน้อย แต่จุดเด่นของพื้นที่คือผู้นำชุมชน ซึ่งมีความเข้มแข็งในการจัดการป่าและนำการท่องเที่ยวมาสู่ชุมชน โดยนายประจักษ์ บุญเรือง ได้เปลี่ยนบทบาทจากผู้นำหมู่บ้าน มาเป็นสมาชิกสภา อบต.เชียงดาว และรองนายก อบต.เชียงดาว ตามลำดับ ทำให้การประสานงานร่วมกับชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ นายสุขเกษม สิงห์คำ ผู้นำหมู่บ้าน บ้านหัวทุ่งได้สร้างศรัทธา ความสามัคคี และสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชน ทั้งยังสืบสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจากผู้นำคนก่อนรวมทั้งได้ใช้ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ลักษณะการจัดการในพื้นที่บ้านหัวทุ่งและ อบต.เชียงดาว ถือได้ว่าเป็นลักษณะพิเศษที่พบได้ยากในพื้นที่ทั่วไป

2) เทศบาลตำบลอุโมงค์ อ.เมือง จ.ลำพูน-แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่ได้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และแม้ว่าผลการวิจัยเชิงปริมาณจะแสดงข้อมูลสนับสนุนว่าปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน (RC) มีความสัมพันธ์ต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน (Y) แต่เทศบาลตำบลอุโมงค์ยังสามารถจัดให้มีการท่องเที่ยวได้ โดยใช้แรงดึงดูดจากการสร้างแหล่งเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว ซึ่งแม้ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม โดยสร้างมหาวิทยาลัยสร้างพลเมืองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งให้ความรู้และประโยชน์แก่ผู้สนใจ สอดรับกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนและบริบทของสังคม เพื่อชักนำผู้ที่เข้ามา

ศึกษาดูงาน ไปสู่การพักแรม การจับจ่ายซื้อสินค้าชุมชน รวมทั้งการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว ที่มีอยู่ในชุมชน กลายเป็นนวัตกรรมซึ่งได้รับยกย่องเป็นต้นแบบ อปท.ด้านการท่องเที่ยว

3) เทศบาลนครลำปาง อ.เมือง จ.ลำปาง-เนื่องจากเป็น อปท.ขนาดใหญ่จึงมีความพร้อมด้านบุคลากรและงบประมาณ แต่เทศบาลนครลำปางสร้างความแตกต่าง คือ การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนท่ามะโอที่เริ่มต้นจากผู้นำชุมชนที่มีความมุ่งมั่นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ส่วนหนึ่งของความสำเร็จเกิดจากการใช้ทรัพยากรบุคคลซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายอย่างเต็มประสิทธิภาพ ทำหน้าที่เป็นแกนนำชุมชน นอกจากนี้การมีสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำหน้าที่ในการจัดทำแผนการท่องเที่ยว ประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้การท่องเที่ยวของเทศบาลนครลำปางมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน และดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่าการมีปัจจัยช่วยสนับสนุนความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชนที่หลากหลายเป็นสิ่งที่ดี แต่การขาดปัจจัยที่สำคัญด้านใดด้านหนึ่งนั้น อปท. หรือชุมชนสามารถเสริมปัจจัยอื่นมาทดแทน ผลักดันให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จได้ ดังเช่นหากวิเคราะห์เพียงข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ จะไม่อาจทำความเข้าใจได้ว่าเพราะเหตุใดเทศบาลตำบลอุโมงค์จึงประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการถอดบทเรียน ทำให้ทราบวิถีคิดของเทศบาลตำบลอุโมงค์เกี่ยวกับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ว่าหมายถึงการหาผลพลอยทางการท่องเที่ยวซึ่งได้จากสิ่งที่พื้นที่และชุมชนมีอยู่ โดยไม่ทำให้วิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นนวัตกรรมและต้นแบบด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้ หากพิจารณาอย่างลึกซึ้งจะพบว่าการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณทำให้ทราบเพียงน้ำหนักของปัจจัย แต่การวิจัยเชิงคุณภาพทำให้ทราบความยืดหยุ่นขององค์ประกอบ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณจึงสามารถตอบโจทย์การวิจัยเชิงสังคมซึ่งตั้งอยู่บนบริบทและความเป็นพลวัตรได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา สามารถอภิปรายผลตามตัวแปรที่มีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวได้ดังนี้

1) ปัจจัยภายในองค์กร ซึ่งประกอบด้วย รายได้ อปท., ผู้บริหารท้องถิ่น และทรัพยากร อปท.

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าปัจจัยผู้บริหารท้องถิ่นมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน (Thomson, Perry & Miller, 2007; ยุพดี โสคติพันธุ์ และคณะ, 2549; พรนงค์พิเชฐ แห่งหน และอิสรวิญญ์ รินไชสง, 2557; วรสุดา สุขารมณ, 2554; ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย, 2555; ดวงสมร ชาญกว้าง และวิฑูรย์ ประเสริฐเจริญสุข, 2554; ยุพดี โสคติพันธุ์, วิลาวัลย์ จอมทอง และนางนุช บุญยัง, 2549) ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นอยู่ในฐานะผู้นำของ อปท.ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และอนุมัติงบประมาณในการดำเนินโครงการ เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเฉพาะในกรณีของเทศบาลตำบลโอมงค์ที่สร้างพื้นที่ท่องเที่ยวจากแหล่งศึกษาดูงานมหาวิทยาลัยสร้างพลเมือง จึงเป็นการคอกย้ำความสำคัญของวิสัยทัศน์และนโยบายผู้บริหารท้องถิ่นที่มีผลต่อความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมาก

ทรัพยากร อปท. มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายได้ของ อปท. อาจพิจารณาได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากร อปท. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าช่วงรายได้แตกต่างกันของ อปท. และทรัพยากรของ อปท. ไม่มีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานรวมถึงงานวิจัยหลายฉบับ (Thomson, Perry & Miller, 2007; ยุพดี โสคติพันธุ์ และคณะ, 2549; พรนงค์พิเชฐ แห่งหน และอิสรวิญญ์ รินไชสง, 2557; วรสุดา สุขารมณ, 2554; ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย, 2555; ดวงสมร ชาญกว้าง และวิฑูรย์ ประเสริฐเจริญสุข, 2554; ยุพดี โสคติพันธุ์, วิลาวัลย์ จอมทอง และนางนุช บุญยัง, 2549) ผลงานวิจัยที่ขัดแย้งกันนี้อาจเกิดเนื่องจากการศึกษาด้านการพัฒนาของ อปท.กับชุมชน ได้ดำเนินการตามแนวทาง หนังสือสั่งการของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และกระทรวงมหาดไทยตามที่กำหนดอย่างใกล้เคียงกัน ดังนั้นแม้ว่า อปท.แต่ละแห่งมีรายได้ และทรัพยากรองค์กรที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาจึงแสดงให้เห็นว่ารายได้และทรัพยากร อปท.ดังกล่าวไม่มีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชนอย่างเด่นชัด หากพิจารณาจำนวนรายได้ของ อปท.ซึ่งเป็นที่มาของงบประมาณประจำปี ความพร้อมของบุคลากร และเครื่องมือเครื่องจักรยังเพียงพอต่อการสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวได้ในบริบทของชุมชนในระดับหนึ่ง เช่นเดียวกับการทำงานตามความร่วมมือด้านการศึกษากับสถานศึกษา งานด้านสาธารณสุขกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) งานด้านการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยกับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน(ชรบ.) แต่ในอีกมุมมองหนึ่งซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเห็นเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของงบประมาณ อปท.

ในด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งอาจหมายความว่าไม่เพียงพอต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบที่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง

2) ปัจจัยภายในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน, สมาชิกในชุมชน และทรัพยากรในชุมชน

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าทั้งผู้นำชุมชน, สมาชิกในชุมชน และทรัพยากรชุมชนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยทั้ง 3 ปัจจัยมีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน (Thomson, Perry & Miller, 2007; ยุพดี โสคติพันธุ์ และคณะ, 2549; พรนงค์พิเชษฐ แห่งหน และอิศริฎฐ์ รินโรสง, 2557; วรสุดา สุขารมณ, 2554; ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย, 2555; ดวงสมร ชาญกว้าง และวิฑูรย์ ประเสริฐเจริญสุข, 2554; ยุพดี โสคติพันธุ์, วิลาวัลย์ จอมทอง และนางนุช บุญยัง, 2549) และสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ยืนยันความสำคัญของปัจจัยด้านผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน และทรัพยากรชุมชนทั้ง 3 พื้นที่กรณีศึกษา เมื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันพบว่าปัจจัยภายในชุมชนทั้งผู้นำชุมชน, สมาชิกในชุมชน และทรัพยากรชุมชนมีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวมากกว่าปัจจัยภายใน อปท.

3) ปัจจัยดำเนินการ ประกอบด้วย การประสานงาน, การเรียนรู้ร่วมกัน และความสัมพันธ

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าปัจจัยด้านการประสานงานมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ อปท.และชุมชนปฏิบัติต่อกันอย่างสม่ำเสมอ เพราะ อปท.เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดและอยู่ในชุมชน มีการพบปะพูดคุยกันในการดำเนินงานทุกกิจกรรม โดยปัจจัยด้านการประสานงานมีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ แสงทอง (2557) ในงานวิจัยเรื่องรูปแบบความร่วมมือในการจัดการน้ำท่วมระหว่าง อปท.และชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ นอกจากนี้ปัจจัยด้านการเรียนรู้ร่วมกันมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ แสงทอง (2557) และ พิชุรีย์ ทองฉิม (2558) ทั้งนี้ อปท.และชุมชนมีการกิจกรรมร่วมกันหลายด้าน การเรียนรู้ร่วมกันที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานและหลังจากเสร็จสิ้นภารกิจจึงเป็นกระบวนการที่ถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่องในการพัฒนาการทำงานของอปท.รวมถึงด้านการท่องเที่ยว

สำหรับปัจจัยด้านความสัมพันธ์มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก อปท.เป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น รวมถึงพนักงาน

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วนเป็นคนในชุมชน บุคลากรใน อปท.กับชุมชน จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือกันในระดับใด แต่ความสัมพันธ์เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐาน รวมถึงแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน (กิตติศักดิ์ แสงทอง, 2557; สันทนา กุลรัตน์, ยุพิน เดชะมณี และสุนันทา วิรุทธเทวัญ, 2556) ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะของเครือญาติ ไม่ใช่รูปแบบความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นใหม่แบบมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างจากปัจจัยด้านการประสานงาน และการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งเกิดจากการทำงานตามความร่วมมือ ดังนั้นปัจจัยด้านความสัมพันธ์จึงไม่มีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าปัจจัยด้านความสัมพันธ์จะไร้คุณค่าสำหรับการทำงานตามความร่วมมือ ดังเห็นได้จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่กรณีศึกษา บ้านหัวทุ่ง อบต. เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ที่ใช้ความสัมพันธ์ภายในหมู่บ้านสร้างความรัก สามัคคี ก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจ สร้างความเข้มแข็ง และก่อให้เกิดศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน ได้แก่ ปัจจัยภายในองค์กร คือ ผู้บริหารท้องถิ่น; ปัจจัยภายในชุมชน คือ ผู้นำชุมชน, สมาชิกในชุมชน และทรัพยากรในชุมชน; ปัจจัยดำเนินการ คือ การประสานงาน และการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้น การสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่าง อปท.กับชุมชน จึงไม่อาจคำนึงถึงเฉพาะปัจจัย ด้านงบประมาณ การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เครื่องจักร และบุคลากรซึ่งเป็นทรัพยากรของ อปท. แต่ควรเริ่มต้นจากปัจจัยภายในชุมชน ซึ่งได้แก่ ผู้นำชุมชน คนในชุมชน ทรัพยากรในชุมชน และเน้นความสำคัญของปัจจัยดำเนินงานโดยเฉพาะการประสานงาน และการเรียนรู้ร่วมกันควบคู่ไปพร้อมกันด้วย

หากกรมส่งเสริมการปกครองได้กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิภาพของ อปท. (Local Performance Assessment : LPA) ในการตรวจผลการปฏิบัติงานประจำปี

จะทำให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวไม่ต้องรอรับนโยบายด้านการท่องเที่ยวจากผู้บริหารท้องถิ่น นอกจากนี้ การกำหนดระเบียบเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้มีความชัดเจนจะเป็นการป้องกันข้อทักท้วงจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) และหน่วยงานกำกับดูแล ซึ่งเป็นการลดข้อวิตกกังวลในการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามความร่วมมือกับชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความร่วมมือเพิ่มเติม เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่มีความครบถ้วนทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่มีผลต่อความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว

2.2 การวิจัยครั้งนี้อยู่ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจโลกและเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอปท.ครั้งใหญ่ ซึ่งอาจส่งผลต่อแนวโน้มนโยบาย และผลความร่วมมือของอปท. กับชุมชน ดังนั้นครั้งต่อไปจึงควรทำการศึกษาพัฒนาการหลังยุคการเปลี่ยนแปลง โดยใช้รูปแบบในการวิจัยครั้งนี้เพื่อตรวจสอบข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

รายการอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป). **มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ. กระทรวงมหาดไทย.
- กมลลักษณ์ สงทิพย์. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดราชบุรี**. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กิตติศักดิ์ แสงทอง. (2557). **รูปแบบความร่วมมือในการจัดการน้ำท่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน : กรณีศึกษาพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากในภาคใต้ของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย. (2555). **การพัฒนา รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงสมร ชาญกว้าง และวิฑูรย์ ประเสริฐเจริญสุข. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือกับต่างประเทศของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ศรีนครินทร์ เวชสาร. 27(4): 408-414.
- ประโยชน์ สังก่อ. (2558). **การจัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการท่องเที่ยวบ้านชะจอม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี**. วารสารการเมืองการปกครอง. 5(1) : 105-117.
- พิฑูรย์ ทองนิม. (2558). **การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พรนัยทิพย์ แห่งหน และ อิศร์ภูรี รัตนไธสง. (2557). **สภาพและรูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนเครือข่าย มหาวิทยาลัยชีวิตพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร**. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ. 16 พฤษภาคม 2557 สำนักวิจัยและพัฒนา สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. 5: (179-189).

- ยุพดี โสคติพันธ์, วิลาวัลย์ จอมทอง และ นงนุช บุญยัง. (2549). กระบวนการความร่วมมือในการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากรที่มสุขภาพในการบริการผู้ป่วยผ่าตัดโรงพยาบาลทั่วไปภาคใต้. **สงขลานครินทร์เวชสาร**. 24(6): 483-491.
- วรสุตา สุขารมณ์. (2554). ความร่วมมือระหว่างองค์การในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์สาร**. 14(1): 169-186.
- สันทนา กุลรัตน์, ยุพิน เตชะมณี และสุนันทา วิรุทธเทวัญ. (2556). สภาพความร่วมมือและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างอาจารย์และบรรณารักษ์ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. 7(2): 28-39
- สุทธิพันธ์ พรหมมา และมาโนช โลหเตปานนท์. (2555). ความร่วมมือในการขนส่งด้วยรถบรรทุกระหว่างผู้ว่าจ้างขนส่งและผู้ให้บริการขนส่ง. **Transportation for a Better Life: Preparing for ASEAN Integration**. 5th ATANS Symposium Student Chapter Session. August 24-25, 2012. Bangkok, Thailand.
- สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น. (2558). **ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557**. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- Thomson A. M., Perry J. L., & Miller, T. K. (2007). Conceptualizing and Measuring Collaboration . **Journal of Public Administration**. 2007(12): 1-34.
- Becker, G., Aerts, J., & Huitema D. (2007). Transboundary flood management in the Rhine basin: challenges for improved cooperation. **Water Science Technology**. 56(4): 125-35.
- Czajkowski, J. M. (2007). **Leading Successful Interinstitutional Collaborations Using The Collaboration Success Measurement Model**. Available: http://chairacademy.com/conference/2007/papers/leading_successful_interinstitutional_collaborations.pdf Retrieved: July 12, 2015.
- Merriam-Webster's Collegiate Dictionary**. (1966). (2nd ed.). New York: Merriam-Webster.
- Winer, M., & Ray, K. (1994). **Collaboration Handbook: Creating Sustaining and Enjoying the Journey**. Minnesota: Amherst H. Wilder Foundation.

- Miller, R. (2009). **Cooperation, Coordination and Connection: Evaluating the Effectiveness of Intersectoral Collaboration through the Lens of Stormwater Management**. Open Access Senior Honors Thesis. Political Science. Eastern Michigan University.
- Turner, R. (2014). **The Economic Impact of Travel & Tourism 2014**. London: World Travel & Tourism Council.
- Thomson, A. M., Perry, J. L., & Miller, T. K. (2007). Conceptualizing and Measuring Collaboration. **Journal of Public Administration**. Research and Theory Advance Access, 2007(12), 1-34.